

İşıqlı sabahlar üçün, parlaq bir gələcək üçün,
çiçəklənən millət üçün, səsi dünyaya yayılacaq bir
gənclik üçün, **düşünərək yaşayanlar üçün**, xoşbəxt bir
ailə üçün, sevincli qəlblər üçün, gülən üzlər üçün,
həyat səhifələrimizi parlaq imza sahiblərinin
qələmi ilə yazmaq üçün

parlaq imzalar

Kitabın sahibi: _____

Oxu tarixi: _____

Ürək ver:

QATAR. PİKASSO. LATUR. 1968.

(hekayələr)

ELÇİN

Baş redaktor: Toğrul MUSAYEV
Korrektor: Turac ELDARQIZI
Tərtibatçı: Zülfü XƏLİLOV
Art-direktor: Ramin HƏSƏNƏLİZADƏ
Cildin dizayneri: Ramil ƏLİYEV

Elçin

QATAR. PİKASSO. LATUR. 1968. (*hekayələr*)

Bakı, “Parlaq İmzalar” Nəşriyyatı – 2026, 112 səh.

© “Gənclik” nəşriyyatı / 1972

© Parlaq İmzalar MMC / 2026

Kitabın bütün hüquqları qorunur. İcazəsiz olaraq hər hansı vasitə ilə nəşri və yayımlanması qadağandır.

Parlaq İmzalar Nəşriyyatı | 156

Yoldaş seriyası – Azərbaycan | 3

www.parlaqimzalar.az

info@parlaqimzalar.az

  /parlaqimzalar

0559697259 / 0559897259

Mətbəə: “AVE PRINT” MMC

APREL / 2026

Elçin Əfəndiyev 1943-cü il mayın 13-də Bakıda, Azərbaycanın görkəmli ədibi İlyas Əfəndiyevin ailəsində anadan olub. 1965-ci ildə Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsini bitirən Elçin daha sonra Nizami adına Ədəbiyyat İnstitutunda aspirantura təhsili alıb və filologiya elmləri doktoru, professor dərəcəsinə qədər yüksəlib.

Yazıcının ədəbi fəaliyyəti Azərbaycan nəsrində “altmışıncılar” adlanan nəslin gəlişi ilə eyni dövrə təsadüf edir. Elçin hələ gənc yaşlarından yazdığı hekayələrlə oxucuların rəğbətini qazanıb. “Baladadaşın ilk məhəbbəti”, “Toyuğun diri qalması”, “Dolça” kimi əsərləri ilə Bakı mühitini, Abşeronun özünəməxsus koloritini və sadə insanların daxili dünyasını ustalıqla təsvir edib.

Yazıcının “Mahmud və Məryəm”, “Ağ dəvə”, “Ölüm hökmü”, “Baş” əsərləri Azərbaycan ədəbiyyatının əsas romanlarından hesab olunur.

Yaradıcılıqla yanaşı, Elçin uzun illər Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında da mühüm rol oynayıb. 25 il ərzində Azərbaycan Respublikası Baş nazirinin müavini vəzifəsində çalışaraq ölkənin mədəniyyət və elm sahəsinin inkişafına töhfə verib.

Elçin Əfəndiyev 3 avqust 2025-ci ildə vəfat edib.

Mündəricat

Qatar. Pikasso. Latur. 1968.	9
“Sarı gəlin”	29
Beş dəqiqə və əbədiyyət.....	55
Baladadaşın ilk məhəbbəti	81

**QATAR. PİKASSO.
LATUR. 1968.**

Sonra Məleykə xanımın əri yenə mənə elə baxdı ki, elə bil həm qorxudurdu məni, həm də yalvarırdı; həm də çox gülünc bir vəziyyətdə idi.

Bələdçi arvad dedi ki, ötürənlər aşağı düşsünlər, qatar indicə tərpenəcək.

Məleykə xanımın əri arvadının yanağından öpdü, sonra da dedi ki, Moskvaya çatan kimi dərhal telefonla zəng eləsin; həm də tapşırırdı ki, yolu necə başa vurduğunu söyləsin. Bunu lap xüsusi dedi, yəni ki, qızım, sənə deyirəm, gəlinim, sən eşit.

Əlbəttə, bu saat mən onu sakitləşdirə bilərdim, deyərdim ki, əzizim, dostum, heç nigaran qalma; arvadına heç nə olmaz yolda, çünki sənin arvadında qətiyyənlə gözümlə yoxdur; baxma ki, bir kupədə ikimizik, yol da uzun – arxayın ol və get arxayın da yat – əgər özün tək yatacaqsansa. Bunları deyərdim, amma demədim – bu da onun baxışları müqabilində mənim tərəfimdən kiçicik bir intiqam idi, çünki Mirzə Cəlil yaxşı deyib ki, dünyada bu nigarançılıqdan da pis şey yoxdur.

Qatar tərpnənədə Məleykə xanım pəncərədən ərinə əl elədi, əri də aşağıdan ona əl elədi, amma zalımın gözü elə məndə idi; nə isə, dünyada bu nigarançılıqdan da pis şey yoxdur.

Sonra bələdçi arvad gəlib biletlərimizi aldı, peşəkar nəzərlərlə bir mənə, bir də Məleykə xanıma baxdı, yəni ki, məsələ məlumdur.

Əvvəlcə mən kupedən çıxdım, Məleykə xanım paltarını dəyişdi, sonra o, kupedən çıxdı, mən paltarımı dəyişdim, sonra da kupədə oturub Abşeron gecəsinin qış mənzərəsinə tamaşa eləməyə başladıq, hərçənd elə bir mənzərə yox idi.

Bələdçi qadın gəlib bizdən adama bir manat yorğan-döşək pulu aldı və soruşdu ki, çay içəcəyik, ya yox? İkimiz də dedik ki, içəcəyik. Sonra mən paltomun cibindən “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinin bugünkü nömrəsini çıxarıb vərəqləməyə başladım. Sənətsünasların Moskvada açılacaq beynəlxalq müşavirəsi barədə də məlumat var idi, mənimlə Məleykə xanımın məruzə edəcəyi də yazılmışdı, bircə şəklimiz yox idi: mənimlə Məleykə xanım, fonda da Məleykə xanımın ərinin qorxunc və məlul baxışları.

Məleykə xanım soruşdu ki, deyəsən, satirik yazı oxuyursunuz. Mən də dedim ki, bəli, maraqlı şeyirdir. Sonra Məleykə xanım dedi ki, çayınızı soyutmayın. Mən də dedim ki, çox sağ olun, içərəm; guya ki ev sahibəsi idi və məni qonaq edirdi.

Mən təyyarəyə minmirəm; ona görə yox ki, təyyarədən qorxuram, ona görə ki təyyarədən bir ləzzət almıram – hərçənd ömründə təyyarəyə minməmişəm – amma bunu hiss edirəm.

Məleykə xanımın da ürəyi təyyarə götürmür.

Məleykə xanım gülümsəyib dedi ki, bilmirəm, bunu sizə deyiblər, ya yox, amma yaman qaradınmız adamsınız. Dedim ki, siz hələ mənim danışmağımı görməmişiniz. Dedi ki, görməmişəm və təsəvvür də etmirəm, çünki neçə ildir sizinlə bir institutda işləyirik, həmkarlıq, amma indiyəcən bütün söhbətimizi lentə yazsaydılar, heç iyirmi metr olmazdı, əksəriyyəti də salam-əleyküm, əleyküm-salam.

Mən bozluğuma salıb deyə bilərdim ki, əzizim Məleykə xanım, tıq-tıq xanım, şıq-şıq xanım, axı mənim sizinlə nə söhbətim; biz söhbətləşsək də söhbətimiz tutmaz, boş və mənasız olar, çünki mən sizi adicə meşşan hesab edirəm, hərçənd əskik bir işinizi görməmişəm, amma mən belə hiss edirəm; biz elə yad adamlarıq ki, şükür iyirmi metrlik maqnitofon lentinə. Əlbəttə, bunları deyə bilərdim, amma demədim, çünki bunları demək də elə bir söhbət idi, mən isə Məleykə xanımla söhbət etmək ehtiyacından yüz faiz azad idim, necə ki Safura xanımla söhbət etmək ehtiyacından, necə ki Səmədlə söhbət etmək ehtiyacından, necə ki Məliklə, Sənubərlə, Kərimlə, əmioğlu Bəylərlə, xalacızı Mədinəylə, day nə bilim kimlə, kimlə, kimlə söhbət etmək ehtiyacından.

İnsanı başa düşəcək yeganə adam – o özüdür.

Məleykə xanım gözlərini pəncərəyə zillədi və dedi ki, özünüz bilən yaxşıdır, amma bu cür qaradınməzlilik də bir şey deyil. Mən cavab vermədim və özüm özümlə zarafat elədim ki, sakit ol, əzizim, əsəbiləşmə.

Bələdçi qadın gəlib soruşdu ki, yenə çay içəcəksiniz? Dedik ki, yox, içməyəcəyik. O da üzr istədi ki, daha gəlib bizi narahat eləməyəcək, sonra da gizli iş görənlər kimi, ehmallica kupenin qarısını örtüb getdi.

Məleykə xanım gözünü zülmət pəncərəyə dikdi, mən də “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzetinə. Məleykə xanım pəncərədə öz fikirlərinə baxırdı, çünki bu zülmətdə başqa bir şey görünməzdi, hərçənd, mənə, Adəm və Həvvadan bəri ən şəffaf bir şey varsa, o da Məleykə xanımın və Məleykə xanımların fikri və düşüncəsidir: bu tərəfdən baxanda o tərəfi görünür, çünki ortada heç nə yoxdur.

Məleykə xanımlar çoxdur.

Məleykə xanım gözlərini pəncərədən çəkməyib fikirli-fikirli dedi ki, görünür, qatarda sərnişinlərin bir-birini sorğu-suala tutması səbəbsiz deyil: görünür, pəncərənin bu eyni zülməti, bu aramsız hərəkət, təkərlərin bu çıqqaçuku insanlarda bir ünsiyyət ehtiyacı doğurur; görünür, yol insanları tənhalığa aparır, insanlar isə bu tənhalıqdan qaçırırlar.

Sonra Məleykə xanım mənə baxdı.

Əlbəttə, mən yenə də danışmaya bilərdim, çünki bu yol – pəncərənin bu eyni zülməti, aramsız hərəkət,

təkərlərin bu əbədiymiş kimi çıqqaçuku məni hansı mücərrəd bir tənhalığa isə aparmırdı, aparsaydı da, mən bu tənhalıqdan qaçmazdım. Mən tənhalıqdan qorxmuram. Mən belə fikirləşirəm: tənhalıq – təkbətəklikdir, insanın özü ilə özü arasındakı təkbətəklik; mən bu təkbətəklikdən zövq alıram, çünki mənim ən yaxşı müsahibim mən özüməm; çünki özümdən başqa heç kim məni başa düşməz, necə ki mən başqalarını özləri kimi başa düşə bilmirəm; tənhalıq deyilən anlayış insan ömrünün tələbatıdır – bunu dərk etmədikdə faciə baş verir, dərk etdikdə isə hər şey öz qaydasına düşür.

Bax elə Məleykə xanım. Bizim hisslərimizdə, həyəcanlarımızda, düşüncələrimizdə nə yaxınlıq ola bilər – heç nə – biz yadıq. Ümumiyyətlə, hansı mənadasa hamı bir-birinə yaddır və bu yadlığa öyrəşmək lazımdır.

Bu mənim əqidəmdir ki, başqası ilə söhbətdə heç zaman dərinə getmək lazım deyil, hissləri, həyəcanları başqalarının yanında çılpaqlaşdırmaq lazım deyil, çünki bunun əhəmiyyəti yoxdur, üzde olmasa da, daxilən sənə gülə bilərlər, ələ sala bilərlər, inanmaya bilərlər – bu hisslər, həyəcanlar yalnız sənə özünə mənsubdur, onlar həqiqətdə yalnız sənə özün üçün doğmadır.

Bütün bunlara görə də mən Məleykə xanıma cavab verməyə bilərdim, amma onun mənə baxan gözlərində bir istehza hiss etdim, daha doğrusu, bu, istehza deyildi, Məleykə xanım bu baxışlarla elə bil mənim halıma acıyırdı. Bu cür baxışları birinci dəfə deyildi ki, öz

üzərimdə hiss edirdim. Nə vaxtsa Səməd də beləcə baxmışdı mənə, nə vaxtsa Bəylər də beləcə baxmışdı mənə, haçansa Nəcibə də, Həsən də, Osman da beləcə baxmışdılar mənə – çox adam. Bu cür baxışlar bir an, cəmi bircə an məni daxilən sarsıdırdı və məndə, bir növ, intiqam hissi oyadırdı, amma mən bu sarsıntının doğurduğu hissini də üstündən ötüb-keçirdim, çünki bilirdim – kifayət edər.

Amma indi, necə oldusa, mən həmişəki kimi bu sarsıntının da, bu hissini də üstündən ötüb-keçə bilmədim. Heç özüm də bilmirəm niyə bütün həyatım boyu başıma gələn ən qərribə və indiyəcən heç kimə danışmadığım bir hadisəni Məleykə xanıma danışdım. Bəlkə də, ona görə danışdım ki, iyirmi metrlik maqnitofon lentinin uzunluğuna heyrət etsin.

Məleykə xanıma dedim ki, Pikassonun “Kasıbların süfrəsi” qrafikası yadıңызdadırımı?

Məleykə xanım dedi ki, bəli, yadıızdadır, “mavi dövrün” bəhrəsidir: kişi ilə qadın yeməxananın bir küncündə oturublar, qarşılarında içi boş boşqab, bir tikə çörək, iki stəkan və bir şüşə var; kişi sol əlini qadının çiyinə qoyub, sağ əlini onun qoluna söykəyib; ayrı-ayrı səmtə baxırlar, fikirlidirlər. Sonra Məleykə xanım mənə elə baxdı, yəni ki, indi gördünüzümü “Kasıbların süfrəsi” yadıızdadır, ya yox? Mən bu təkəbbürlü baxışları cavabsız qoydum və dedim ki, yaxşı hafizəniz var, tamamilə doğrudur, mən həmin əsəri nəzərdə tuturam.